

Zápis z obhajoby disertační práce

Student: Mgr. Magdalena Kroupová
Datum narození: 20. 11. 1983
Identifikační číslo studenta: 23313527
Studijní program: Filologie
Studijní obor: Slovanská filologie
Název disertační práce: „Internacionalizácia v západoslovanských jazykoch. Konfrontačný pohľad na internacionalizácii lexiky češtiny, polštiny a slovenčiny“
Jazyk práce: slovenský
Jazyk obhajoby: slovenský, český, polský
Školitel: doc. PhDr. Mira Nábělková, CSc.
Oponenti: PhDr. Olga Martincová, CSc., Mirosław Bańko, prof. dr. hab.
Datum obhajoby: 26. 9. 2018
Místo obhajoby: FF UK Praha, m. č. 308A
Termín: řádný
Předseda komise: prof. PhDr. Hana Gladkova, CSc.
Členové komise:
Prof. PhDr. Jana Hoffmannová, DrSc.
Mgr. Renata Rusin Dybalska, Ph.D.
Mgr. Karel Jirásek, Ph.D.
PhDr. Karolína Skwarska, Ph.D.

Přítomní:

prof. PhDr. Hana Gladkova, CSc.
Prof. PhDr. Jana Hoffmannová, DrSc.
Mgr. Renata Rusin Dybalska, Ph.D.
Mgr. Karel Jirásek, Ph.D.
PhDr. Karolína Skwarska, Ph.D.
Mgr. Marián Sloboda, Ph.D.

12:03 Předsedkyně komise prof. Gladkova zahájila obhajobu, představila sebe a přítomné členy komise a přítomné oponenty. Přítomným pak představila studentku.

12:05 Školitelka doc. Nábělková seznámila přítomné se svým hodnocením studentčina studia a její disertační práce, které uvedla ve svém písemném vyjádření. Položila doplňující otázku: V češtině, slovenštině a polštině existují internacionalismy *ministr/minister/minister*. V prvních dvou jmenovaných jazycích jsou relativně frekventované slovesné deriváty *ministrovat/ministrovať*, ve slovenštině existuje ještě paronymum *miništrovať*. Jakou situaci zde rozvinula polština?

12:15 Studentka stručně seznámila přítomné s tezemi své disertační práce (viz autoreferát).

12:37 Oponentka dr. Martinová seznámila přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že **doporučuje** předloženou disertační práci k obhajobě. Položila studentce tyto otázky:

1. V jakém smyslu splňují kritéria pojmu internacionalismus lexikální jednotky s přejatým základem, ale prokazatelně derivované v domácím prostředí (např. *autorka*, *prezidentský*, *naplánovat*)?

2. Jaký je důvod (výběrového) zařazování proprií (např. *Brusel*, *Mars*)?

3. Proč byla do paralelních seznamů zařazena taková uskupení jako CS *čaj* – zast. *té*, *thé*, PL *herbata*, SK *čaj* – zast. *thé*?

12:45 S posudkem oponenta dr. Baňka seznámila přítomné dr. Dybalska. Přednesla hlavní body posudku a závěr, že oponent **doporučuje** předloženou disertační práci k obhajobě. Zazněly následující otázky:

1. W jaki sposób na różnice w przyswajaniu internacjonalizmów leksykalnych w języku czeskim, polskim i słowackim wpłynęła odmienna historia tych języków, np. silniejsze kontakty języka czeskiego z językiem niemieckim, a polskiego z francuskim?

2. Czy w badanym materiale potwierdza się teza Borisa Unbegauna o tym, że jedne języki słowiańskie, np. polski, mają większą skłonność do tzw. zapożyczeń właściwych (inaczej: formalno-semantycznych), a inne, np. czeski, do kalk?

3. W jaki sposób można by uzupełnić pracę o zagadnienia pragmatyki językowej, np. o internacjonalizację w zakresie językowych zachowań grzecznościowych? Jak zestawić materiał i jak go badać?

12:57 Studentka poděkovala za podněty a komentáře. Na otázku doc. Nábělkové odpověděla, že slovesné deriváty jsou doloženy i v polštině, i když jsou méně frekventované než ve zbývajících dvou jazycích. Je třeba zohlednit též evaluativní význam.

13:04 Studentka reagovala na posudky oponentů a jejich položené otázky.

Na otázku kritérií pojmu internacionalismus ve vztahu k derivaci v domácím prostředí studentka odpověděla, že za internacionalismus v disertační práci považuje lexém s internacionálním kořenem, derivací v domácím prostředí se podmínka formální kongruence neporušuje.

Na otázku zařazování proprií studentka odpověděla, že propria byla ve frekvenčních seznamech slov zvolených webových korpusů vysoce frekventovaná, proto je nechtěla zcela opominout. Zahrnuta jsou však pouze výběrově. Navíc dochází k procesu apelativizace proprií, srov. citoslovce *ježiši kriste* nebo substantivum *buddha*. Dr. Sloboda doplnil, že důležitý je také aspekt kulturně-

sociální. Dr. Martincová se domnívá, že z hlediska daného výzkumu hrají propria okrajovou roli; osobně by zohledňovala propria se sémantickým posunem (např. *Brusel – Evropská unie*). Prof. Gladkova uvedla, že propria bývají při výzkumech neprávem zanedbávaná; mediální realita dokládá jejich problematičnost (srov. názvy států a postoje k nim, adjektivum *malajský/malajsijský* apod.).

Uskupení v paralelních seznamech mají zpravidla podobu internacionalismus a domácí synonymum, případ *čaj – té* je v daném vzorku specifický, byl zařazen jako příklad areálově rozšířených internacionalismů v teoretické části práce.

Dr. Martincová oceňuje zřetel práce k dynamice jazykového vývoje, a to nejen ve směru neologizace slovní zásoby, ale i jejího zastarávání.

K poznámce prof. Baňka, že sběr materiálu a vydání polského frekvenčního slovníku dělila dvě desetiletí, studentka uvedla, že porovnatelná situace byla i u slovníku českého; bylo by jistě vhodné v práci uvést nejen datum vydání slovníků, ale i dobu materiálového sběru. Prof. Gladkova navrhla, že by bylo přínosné v seznamech rozlišovat slova získaná rešerší slovníků a z korpusů.

K připomínce prof. Baňka, že existují odlišné přístupy k rozlišování sousloví a frazémů, studentka uvedla, že při zohlednění širšího chápání frazeologie lze i lexikální jednotku *mýdlová opera* chápat jako frazém, zatímco spojení *horské kolo* ani v širším chápání za frazém považovat nelze. Teoretické vymezení frazémů je nejednotné, studentka se pohybuje v rámci, který si stanovila a který je zároveň užíván v koncepci Akademického slovníku současné češtiny.

Na otázku prof. Baňka po vlivech odlišné kontaktní situace sledovaných jazyků studentka odpověděla, že tento aspekt měl jistě vliv: český purismus má výrazné paralely v německém, francouzský vliv na polský purismus nezná, avšak toto téma je z hlediska analyzovaného tématu spíše okrajové.

Na otázku, zda se ve sledovaném materiálu potvrdila teze B. Unbegauna, že polština spíše přejímá, zatímco čeština spíše kalkuje, studentka uvedla, že materiál neposkytl dostatečné svědectví pro doložení, resp. vyvrácení této teze. Doc. Nábělková podotkla, že např. české kalky *batůžkář*, *potížiista* jsou relativně běžné, zatímco slovenština má na těchto místech lakunu. Studentka upřesnila, že situace může být různá nejen v jednotlivých jazycích, ale i tematických oblastech, např. v oblasti výpočetní techniky tento rozdíl nepozorujeme. Dr. Jirásek se dotázal, jak se přejímají latinské medicínské názvy. Studentka zareagovala, že v polštině se užívají spíše domácí názvy, v češtině a slovenštině výrazy vzniklé na latinském základě.

Na třetí otázku, jak přistoupit k výzkumu internacionalismů z hlediska pragmatiky, např. při zdvořilostním chování, studentka podotkla, že by tomuto tématu se nevěnovala.

13:20 Oponentka a školitelka vyjádřily spokojenost s vystoupením studentky. Předsedkyně zhodnotila, že studentka zodpověděla všechny dotazy položené druhým oponentem.

13:21 Předsedkyně komise zahájila diskusi. V následné diskusi vystoupili:

Prof. Hoffmannová: Jak mohutně se projevuje internacionalizace ve frazeologii (při užším pojetí)?

Studentka: Odhadem výrazně, ale statistický výzkum jsem neprováděla. Prof. Gladkova: Mediální článek (špatně) přeložený z angličtiny automaticky poznám. Spojení „cestovní mapa“ je popuzujícím kalkem anglického *roadmap*. Stejně negativně může být vnímána formule *Mějte pěkný den!*

Dr. Sloboda: Je materiál stavěný na psaném jazyce? Studentka: Ano, předpokládám, že porovnání s mluveným jazykem by přineslo zajímavá zjištění.

Dr. Sloboda: Záslužné by bylo detailní statistické zpracování, které je však časově náročné. Konkrétní příklady rozdílů přinášejí pozoruhodná zjištění.

Dr. Martincová: Spojuje se internacionalizace se spisovným, intelektuálním vyjadřováním? Pro mluvenou podobu jazyka jsou příznačné i parolové jednotky. Budeme i kolokvialismy, slangismy, profesionalismy považovat za internacionalismy? Studentka: Materiál vychází z webových korpusů, jejichž texty nemusí dodržovat spisovnou normu, navíc spisovná čeština se také vyvíjí.

Doc. Nábělková se v této souvislosti otázala, kde případně vést onu kulturní hranici.

Prof. Gladkova: Přílišná internacionalizace může narušovat komunikaci.

Dr. Martincová: Internacionalismy mají graduální a dynamickou povahu, záleží na vymezení konkrétního autora. Doc. Nábělková: Studentka se v práci drží stanoveného, uceleného obrazu internacionalismu.

13:50 Předsedkyně komise ukončila samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

Předsedkyně komise seznámila studentku a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala pomocí hlasovacích lístků, počet členů komise 5 – přítomno členů komise 5 – kladných hlasů 5, záporných hlasů 0. Obhajoba disertační práce **byla klasifikována prospěla**.

Zapisovatelka: Mgr. Michaela Lišková

Jméno a podpis předsedy komise:

prof. PhDr. Hana Gladkova, CSc.

Hana Gladkova

Jméno a podpis dalšího člena komise:

PROSÍM DOPLNIT

M. Jirásek

Mgr. Karel Jirásek, Ph.D.